

O reformi naših direktnih davkov.

(Dalje.)

IV

Težišče kontroverznega vprašanja, kako obdačiti dohodke iz poljedeljstva, razodevalo se je v zahtevi, naj se pri zemljiščih čisti katastralni prinos običajno smatra istinitim čistim dohodkom. V tem smislu bilo je stavljeno troje predlogov, razlikujočih se mej seboj po obliki, toda strinjajočih se v načelnem oziru.

Odločno naglašam, da se z enakim določilom nikoli ne bi mogel sprijazniti ter da sem vsled tega tudi v odseku energično ugovarjal dotičnim nasvetom, ne zmenič se za to, da so se nam predstavljali pod vablivo krinko obrambe poljedelskih interesov. Če si dobro ogledamo to načelo, mora vsakemu objektivnemu opazovalcu roditi se prepričanje, da je predlog, mereč na to, da se mesto dejanskega čistega dohodka iz zemljiščnega posestva postavi katastralni prinos, nemogoč v teoretičnem in škodljiv v praktičnem oziru.

Rekel sem: nemogoč v teoretičnem oziru! Čisto naravno, kajti ta predlog hoče zamenjati dve nejednaki, bistveno različni veličini, mej kojima pravega razmerja ni. Kaj namerava osebni dohodninski davek? Zasačiti hoče pri posamezni osebi istiniti čisti dohodek, izvirajoč iz vsega njenega gospodarstva tekom jednega leta. — Davčni objekt zavisen je torej od vseh fluktuvacij gospodarskega gibanja, nanj vpliva spretnost gospodarjeva, osebne razmere njegove, gospodarske konjunktore, pri zemljiščih seveda v prvi vrsti tudi kakovost letine. Tak davek po svoji naravi ne more poznati stalnosti, ves značaj njegov ga sili, oklepiti se gospodarskega efekta dotičnega leta, dvigati se ž njim, kadar je končna bilanca ugodna, padati, kadar je bila slaba in nepovoljna. Vzemimo dvoje zemljišč, po vsem enakih, pod isto klimatično lego, z istimi produkcijskimi raz-

merami, le z različnim gospodarjem. V tem slučaju bode marljivi, strokovno izobraženi gospodar, zlasti če gospodarji intenzivno, več dohodka izvabil zemljišču nego leni sosed, kateri se za zemljišče zmenil ni ter je obtičal v ekstenzivnem gospodarstvu. Z letnim dohodkom pa raste tudi osebni dohodninski davek. Kaj pa naš čisti katastralni prinos? On ni nič istinitega, nekaj fiktivnega je, povprečna številka, izračunjena za dolgih petnajst let po neki surovi približnosti — z jedno besedo, pravo protislovje proti bistvu osebne dohodarine! Uvedimo v organizem dohodninskega davka pojem katastralnega prinosa — v istem hipu so mu uničene korenike, izpodbita mu je pravna podstava njegova. Protivna elementa sta si osebni dohodninski davek in iz prinosnega davka prevzeti katastralni prinos, prvi izključuje drugega, mej njima se niti misliti ne dá spojenje ali zamenjanje!

In če se ugotovi agrarni zahtevi ter vsprejme gori označeni predlog: kaj potem? O osebni dohodarini se vsaj pri poljedelskem davkoplačevalcu ne bode dalo govoriti, dohodninski davek njegov de facto ne bode družega nego priklada na zemljiški davek. Dobro zanj, če ga poslednji malo teži, če je dotično davčno breme pod povprečno mero, v tem slučaju se mu podvoji dejanska davčna predpravica na škodo drugim davkoplačevalcem. Ako mu pa je delež pri zemljiškem davku preširoko odmerjen ter se na ta način pomnoži davčna butara po dohodninskem davku, prisojenem v razmerji zemljiškega davka, potem gorjé takemu cenzitu! Jasno pa sledi iz tega, da se s takim ustrojem dohodninskega davka ne more pogoditi kardinalne tirjatve davkoslovne: izgreši se pravičnost davčne razdelitve.

Ali kako utegne nameravana zmes prinosnega davka in osebne dohodninskega davka vplivati na druge kategorije davkoplačevalcev? Znamenita vrsta dohodkov, oni namreč kateri izvirajo iz poljedelstva, se naj obdači povprek po katastralnem prinosu, torej na podlagi prinosnega davka. Če se to dovoli poljedelcem, s kako pravico bi se mogla odklanjati zahteva tovarnarjev, trgovcev, malih obrtnikov, zdravnikov, odvetnikov itd., da je tudi njih pritegniti k dohodninskemu davku le po merilu onega prinosa, kateri se izraža v njihovem obrtnem davku? Kar je jednemu drago, milo je drugemu — s takim po-

stopanjem pa se uprav v povojih zaduši novo rojena davčna preosnova!

Pa še nekaj drugega nikakor ni prezirati! Osebna dohodarina ne izbira mej posameznimi dohodki ter jih ne loči po njihovih virih. Davčni objekt je in ostane pri njej skupni čisti dohodek, pridobljen po posameznem davkoplačevalci, ne gledé na to, kako si ga je prislužil. Osebni dohodninski davek zasači torej tudi dohodek, ki ga delavec zasluži z osebniim svojim delom. Povsem različno postopa zemljiški davek in njegov katastralni prinos. Tu je izrecno izvzet osebni zaslužek davkoplačevalca, kateri sam z rodbino vred obdeluje svojo parcelo. Zakon o zemljiškem davku z dne 24. maja 1869, drž. zak. št. 88. veleva v §-u 5. izrecno, da je izračunati katastralni prinos „nach Abzug der Bewirtschaftungs- und Gewinnungskosten“. Iz tega se razvidi, da vsaj po svoji ideji zemljiški davek namerava obdačiti le zemljiščno rento. Ako se torej zemljiščni dohodki obremenijo po dohodninskem davku le à raison dotičnega katastralnega prinosa, uvede se neka izjema za posamezen stan. Povsod drugod pritegne se ves prislužek, izvirajoč iz osebnega dela, le pri poljedelcu se to ne bi zgodilo. Izjema, nevarna zlasti v naši po socijalističnih prizadevanjih izpodkopani družbi! Ne tajimo nedostatnostij sedanjega zemljiškega obdačenja v naši državi, zlasti naglašamo odločno, da je davčna mera 22·7% neprimerno previsoka. Ali jednake hibe odstraniti je pri novi uredbi zemljiškega davka, ne pa pomnožiti jih in uvekovečiti s tem, da se na neprikladni podstavi zemljiškega davka hoče osnovati še osebna dohodarina poljedelskih davkoplačevalcev.

Istina je tudi, da v nobeni državi, kjerkoli imajo osebni dohodninski davek, niso mislili zveržiti ga pri poljedelskih dohodkih s katastralnim prinosom. Klasična tla dohodninskemu davku so nemške države. A povsod na Nemškem postopajo tako, kakor je pri nas nameravala vladna predloga: dohodki iz poljedelstva se objavijo, oziroma izračunijo, odtegnejo se od kosmatega dohodka vse obresti za dolgove in slična bremena, vsi troški obdelovanja z amortizacijskimi kvotami vred za pohištvo in inventarij, dalje vsi davki, priklade in deželne, okrajne in občinske doklade, konečno zavarovalnine in kar preostane to je

čisti dohodek, na to se naloži dohodarina. Samo en razložek nahajamo mej nemškim zakonodajstvom in našo predlogo, a baš ta je na korist avstrijskemu poljedelcu. Pridelki iz lastnega gospodarstva, kateri se uživajo domá od davkoplačevalca in njegove družine, se popolnem vračunajo na Nemškem, pri nas pa veleva uže vladna predloga v §-u 199., da jih je vštrevati le s $\frac{3}{4}$ onih tržnih cen, katere so v navadi v dotičnem kraji, in poleg tega vzprejet je bil v odseku še daleč ségajoči nasvet, da se sme mej troške obdelovanja postaviti in torej odtegniti od kosmatega dohodka ne le hrana najetih hlapcev in dekel, tem več tudi hrana vseh rodbinskih članov, kateri se trajno uporabljajo pri domačem gospodarstvu. (§ 198.) Naše poljedelstvo je torej na boljem, vsaj kar se dohodarinskega bremena tiče. Temu nasproti ne gre ugovarjati, da je davčno breme avstrijskega poljedelca toliko hujše nego ono nemških tovarišev njegovih. Istina je sicer, da znaša na pr. na Pruskem davčna mera zemljiška le 9.45% katastralnega prinosa nasproti našim 22.7%, ali kako pa je z drugimi davki? Smemo-li prezirati, da je na Pruskem od dohodka sloopjij plačati le 4%, a pri nas po $26\frac{2}{3}$ oziroma 20% hišnega davka, da avstrijski obrtnik plačuje od svoje obrti pridobninskega in dohodninskega davka — tudi če ne govorimo, o 10% nominalne davčne mere — vendar povprek skoraj dejanskih 4%, dočim na Pruskem obrtni davek 1% ne sme presegati?! Tudi to je uvaževati, da je na Pruskem meja dohodninskemu davku izdatno nižja nego pri nas: dovolj argumentov za našo trditev, da razmerno vsaj našega poljedelca novi dohodninski davek ne bode ostreje zadeval nego so prizadeti njegovi sostanovniki na Nemškem nasproti ostalim kategorijam davkoplačevalcev.

Vzdržujemo torej gori izraženo svojo sodbo, da je poskus, dohodnino na poljedelske dohodke odmeriti po čistem katastralnem prinosu, nemogoč uže v teoretičnem oziru. Vzdržujemo jo tembolj, ker se s takim poskusom nikakor ne bi mogli sprijazniti zastopniki drugih davčnih plastij. In temu še pridenemo drugo trditev svojo, da smatramo jednako postopanje celó kot kvarno istinitim koristim kmetskega prebivalstva. In zakaj? (Konec prihodnjič.) *Fr. Šuklje.*

